

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Quæstio IV. An præcepta Juris nat. mutabilia sint?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

non continet omnem, & adæquatam legis nat. materiam v. g. prohibendo mendacium merè officiosum, nec præcipiendo dilectionem inimicorum, quatenus hi proximi nostri sunt; proinde Decalogus neque est principium fundamentale adæquatum, neque etiam ultimum, quia ex eo colligi nequit absoluta necessitas eorum, quæ in illo præcipiuntur, & prohibentur. Adde, quod Decalogus *secundum formam suam* sit opus revelationis divinæ externæ, adeoque incognitus Gentilibus, quibus lex prædicata non est, qui tamen uti lege nat. obligantur, ita commune cum cæteris principium obligationis nat. indicativum habere debent.

QUAESTIO IV.

Utrum Præcepta Juris naturalis mutabilia sint?

122. **Mu-
tatio
du-
plex.** Lex dicitur *proprie* mutari, cùm manentibus iisdem circumstantiis, vel ex toto, vel ex parte tollitur, veluti per abrogationem, aut dispensationem. *Improprie* autem mutari dicitur, quando mutatio non ipsam legem, sed ejus duntaxat materiam adficit, ita ut hæc à lege, seu Legislatoris mente veluti extrahatur, adeo ut non amplius sit sub prohibitione, aut præcepto legis; quod fit, si circumstantia, quæ obligationem fundat, mutetur. V. g. Furtum, quod est ablatio rei alienæ invito rationabiliter Domino, est Jure nat. prohibitum: & sub hoc conceptu non potest non ab eodem Jure prohiberi, neque lex ista umquam mutari potest. Quodsi tamen vel ipsius rei Dominus
confen-

consentiat, aut Deus rerum omnium Dominus dominium rei in alium transferat, materia censetur eximi à lege, ut ista non amplius prohibita sit, quia furtum non est, manente interim lege furti prohibitivâ,

Præcepta Juris naturalis prorsus immutabilia 123.
sunt. Etenim lex propriè mutari potest dupliciter, Jus
ab intrinseco, veluti cùm noxia sit, irrationabi-^{nat.}
 lis & injusta; & *ab extrinseco*, ut cùm ab ipso ^{est}
 Legislatore abrogatur in totum, vel ex parte in ^{im-}
 ea dispensatur: neutram verò mutationem sustinent ^{muta-}
præcepta Juris naturalis: non immam, quia sunt ^{bile.}
 ordinationes divinæ essentialiter rectæ, & quidem
 independentes à libero Dei arbitrio. Præterea
 quod ex natura sua malum est, semper est tale;
 igitur non potest desinere lex negativa, quæ illud
 prohibet. Neque cessare potest lex affirmativa, quia
 quæ Jure nat. præcipiuntur, ea præcipi exigunt
 perfectiones Dei quæ Autoris & Gubernatoris natu-
 ræ humanæ. Sicut igitur Deus non potest non sem-
 per esse infinitè bonus, sapiens, & providus Au-
 tor & Gubernator naturæ rationalis; ita semper
 necessariò ea præcipit, quibus divinæ hæ perfectio-
 nes commendantur. Ac proinde nec *quædam* mu-
 tationem patiuntur leges naturales. Immo nec
epikiam propriè talem admittere lex nat. potest,
 hæc enim est, qua non præcisè interpretamur,
 sed emendamus legem, & casum clarâ lege com-
 prehensum, ex benigna interpretatione mentis Le-
 gislatoris à lege excipimus: talis autem emenda-
 tio nequit dari in præceptis naturalibus. Tria siqui-
 dem præceptorum naturalium genera dantur: aliud
 præceptorum universalium, veluti *malum non es-*

se faciendum, bonum esse sectandum: atque ista, omnem semper vim habere, nec posse non obligare, extra dubium est. Aliud continet conclusiones quasdam immediatas, & principiis universalibus primis veluti intrinsecas, uti *præcepta Decalogi*; & hæc non minus, ac illa semper obligandi vim necessariam habent, quia & horum objectum ex natura sua vel bonum, vel malum est. In tertio genere continentur præcepta à primis principiis magis remota, quæ tamen circa idem objectum, ut illa, versantur; atque ideo in quovis casu particulari obligant.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Justum & injustum non sunt in rerum naturis posita, sed honestas & turpitudine sunt affectiones actionum humanarum; ortæ ex convenientia, aut disconvenientia cum norma seu lege; lex autem omnis est voluntaria superioris constitutio; proin honestas & turpitudine à voluntaria Legislatoris constitutione derivantur. *Resp.* Equidem justum, & injustum *formale*; sicut honestas *formalis*, & turpitudine nate sunt ex conformitate, aut difformitate cum lege, quia ubi non est lex, ibi nec prævaricatio; justum tamen, & injustum *radicale* intelligitur ante omnem legem, etiam naturalem, quia abstrahendo ab omni lege proprietati sunt quædam divinis perfectionibus repugnantia, atque ideo prohiberi exigunt à Deo; alia vero ad commendandas divinas perfectiones simpliciter necessaria, & præcipi exigunt. Unde id ulterius sequitur, posito libero voluntatis divina Decreto

creto de producendis creaturis intellectivis, Deo liberum non fuisse præcipere alia, alia prohibere; sed legem naturalem esse ordinationem divinæ voluntatis omnino necessariam.

Obj. II. Fieri potest, ut quæ erat Legis naturalis materia, non amplius sit talis; poterit igitur quavis materia ex quavis lege naturali quodammodo extrahi: quo certè casu omnis nat. lex deficeret, ac proin mutationem propriam subiret. *Resp.* Hæc mutatio materiæ tunc solùm habet locum, cùm materia ipsa divinæ potestati subjecta est, non autem procedit in casu, quo Jus nat. respicit materiam Dei arbitrio haud subjectam; qualis est *idolatria, mendacium, &c.* Atque hinc oritur quædam differentia inter præcepta primæ & secundæ tabulæ: nam illa nec mutationem impropriad accipere possunt, horum pleraque mutationis hujusmodi capacia sunt.

Inst. 1. Illa mutatio impropria cur dici nequeat dispensatio, ut adedò verum sit, Deum in lege nat. dispensasse? *Resp.* Dispensatio est exemptio subditi ab obligatione legis per legitimum superiorem facta, ejusdem legis vinculo reliquos subditos constringente. Cùm verò nat. lex impropriad mutationem subit, non fit talis exemptio, nam Deus non facit, ut furtum uni sit licitum, & prohibitum aliis, sicut v. g. comestio carnis die alioquin veneris prohibita cæteris, uni sit licita per dispensationem legitime obtentam, sed materiam duntaxat mutat, ne amplius sub legem prohibentem cadat. Ubi id rectè observatur, varias esse in Deo rationes: est enim *supremus Legislator*, unde habet, ut possit præcepta dare; est etiam *supremus Dominus*, qui

344 DE LEGE NATURALI.

potest mutare dominia, auferre his, & in alios transferre; est item *supremus Judex*, qui potest punire, vel unicuique reddere, quod ipsi debetur. Jam verò *dispensatio* propriè ad Deum sub prima consideratione pertinet, quia ejusdem est potestatis condere, & tollere legem. Itaque ut intelligatur Deus dispensare, oportet, ut utendo sola illa jurisdictione, & non adjungendo potestatem dominativam, per quam res ipsas immutat, licere faciat, quod antea non licebat, nò si per dominium suum mutet illud hominis, hoc non est dispensare, sed mutare, & tollere materiam legis.

Inst. 2. Deus præcepit *Abrahamo*, ut *Isaac* filium suum innocentem occideret. *Gen. 22.* Hebræi ex nutu, & voluntate Dei (*Exod. 11.*) vasa aurea & argentea Aegyptiorum secum asportarunt. Deus obstetricibus Aegyptiis remuneratus est mendacium, ædificando illis domos *Exod. 1.* *Naaman* Syrus cum *4. Reg. 5. v. 18.* ab *Eliseo* Propheta petiisset veniam adorandi idolum, hic ad eum dixit: *Vade in pace*, quin adorationem idoli prohiberet. Sic quoque Deus dispensavit cum Patriarchis *V. T.* in *polygamia* naturali cæteroquin lege prohibita: nisi velis, Sanctos illos Viros graviter peccasse; quin Deus scelera hujusmodi ultum ìverit. *Resp. Ad 1mum.* Occisio etiam innocentis, quæ jussu Dei fit (fieri autem potest, quia supremus vitæ dominus est) injusta non est; igitur nec nat. Jure prohibita. *Ad 2dum.* Deus supremo suo dominio usus vasorum aureorum & argenteorum Dominium ab Aegyptiis in Hebræos transtulit, quin potestate suâ legislativâ uteretur; ac proinde non dispensavit. *Ad 3tium. Exod. c. 1. v. 21.*

v. 21. ita legitur: *Et quia timuerunt obstetrices Deum, edificavit eis domos.* Ad 4um. Versus 18. sic habet: *Hoc autem solum est, de quo deprecaberis Dominum pro servo tuo: Quando ingreditur Dominus meum templum Remmon, ut adoret, & illo innitente super manum meam; si adoravero in templo Remmon, adorante eo in eodem loco, ut ignoscat mihi Dominus servo tuo pro hac re.* Ex quibus colligitur, duo veluti sciscitatum fuisse Naamanem ex Elisæo: utrum sibi liceret manus substernere Regi idolum adoranti? & utrum in eodem templo licitum sibi foret adorare Deum verum? (nam v. 17. *Dixit Naaman.. obsecro, concede mihi servo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra: non enim ultra faciet servus tuus holocaustum, aut victimam Diis alienis, nisi Domino*) Utrumque licere significavit *Elisæus* dicens. *Vade in pace.* Ad 5um. Polygamia tunc solum Jure nat. prohibita censetur, cum uni viro non competit Jus ad plures non suas: poterat autem Deus dare uni ad plures accedendi facultatem, quin inde sequatur, factam fuisse dispensationem in lege nat. Fere sicut fornicatio Jure nat. prohibita est, non tamen matrimonium legitimum. Nempe Deus non minus habet dominium in corpora humana, quàm in cæteras res sublunares. Hodie igitur cum Polygamia Jure nat. prohibita dicitur, inde est, quia Deus non dat Jus nisi in corpus unius. Cæterà illa duntaxat Polygamia Jure nat. semper fuit, & nunc quoque censetur prohibita, quæ est accessus ad plures non suas: qualis non fuit illa Patriarcharum V. T.

346 DE LEGE NATURALI.

Inst. 3. Deut. 23. Deus cum Israëlitis dispensavit in præcepto, *non fœnerandi: Non fœnerabis fratri tuo pecuniam ad usuram, nec fruges, nec aliam quamlibet rem: sed alieno.* Et *Judic. 16.* probavit suicidium *Samsonis*, cum illi pristinam fortitudinem restituit. *Resp. Ad 1mum, & 2dum:* in utroque casu Deus egit pro supremo suo domino: qui enim voluit, ut Israëlitæ hostes suos penitus excinderent, eorumque terras occuparent; is quoque lucri ex mutuo provenienti, vel potius rei illius, quæ ultra sortem pendebatur (nam in rigore loquendo non erat lucrum ex vi mutui proveniens, sed mutuum duntaxat erat conditio, qua positâ res illa solvebatur) dominium in Israelitas transferebat. Quique *Samsoni* aliàs dederat robur viresque, ut *Philisthæos* percuteret, easdem hac quoque vice reddidit, ut moriens Dei, & populi Israëlis hostes ulcisceretur.

Inst. 4. Matrimonium consummatum ex Jure naturæ est indissolubile, & tamen *Deut. 24.* Deus ejusdem dissolutionem Judæis permisit per libellum repudii. Item *Oseæ I.* mandavit huic Prophætæ Deus, ut sumeret sibi uxorem fornicariam faceretque filios fornicationum. *Resp. Ad 1mum.* Indissolubilitas matrimonii consummati rectius ad legem divinam positivam refertur. Unde *Christus Matth. 19.* provocat ad primævam matrimonii institutionem, dicens: *Non legistis: quia qui fecit hominem ab initio, masculum & feminam fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una . . . Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* *Ad 2dum.* Non est jussus à Deo

Deo *Oseas*, ut fornicaretur, & accederet ad non suam, sed ut sumeret sibi uxorem, quæ fornicaria publica erat; liberi autem ex ea legitimo matrimonio junctâ nati dicebantur filii fornicationum, quia & istis macula antiqua matris adhaerebat.

Obj. II. Ecclesia dispensat in votis, in juramentis, in matrimonio rato, quæ omnia naturaliter obligant. *Resp.* Non idcirco Ecclesia dispensat in Jure naturæ, quia non facit, ut stante voto, vel juramento nulla detur obligatio, quod propriè esset dispensare in lege naturali. Sed cum voluntas voventis potestati Ecclesiasticæ subjecta sit, juxta illud ad *Rom* 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*; Ecclesia pro sua, quam à Christo accepit, Jurisdictione, rescindit actum voluntatis, quo quis vovit, vel juravit, præsertim cum vovens aut jurans isto sese vinculo liget cum generali hac & imbibita conditione: *quandiu Superior legitimus non contradixerit, aut vinculum obligationis non solverit.* Nimirum vota, & juramenta à Deo non acceptantur, nisi quatenus ab Ecclesia prius acceptata sunt, & ratihabita. Pariter materia matrimonii rati, quæ est contractus, aut mutua contrahentium voluntas, Ecclesiæ subjecta est. Nec datur obligatio naturalis nisi quandiu mutuus ille consensus per legitimam potestatem sublatus non est. Idem esto judicium de cæteris dispensationibus circa *residentiam Episcoporum personalem*, hæc enim tunc solum jure naturæ præcepta intelligitur, si nemo sit, qui vices Episcopi suppleat, gregemque subjectum pascat. Circa *beneficiorum pluralitatem*, quæ licita sit per necessitatem, aut majorem Ecclesiæ utilitatem.

Obj.

348 DE LEGE NATURALI.

Obj. III. Ipsa adeo potestas civilis in lege nat. dispensat, dum pacta rescindit, quæ naturaliter obligant. *Resp.* Nulla hîc accidit mutatio propriè talis in Jure naturali: sicut enim ipsi contrahentes mutuo consensu recedere à conventionem possunt, quin lex naturalis propriè mutetur (nam obligatio naturalis tamdiu solum datur, quamdiu stat pactum legitimum) ita & civilis potestas rescindere, aut irritare contractum potest citra Legis nat. mutationem, quia res in contractum deductæ eidem potestati subjectæ sunt, immo & ipsorum contrahentium voluntas & consensus, quo sublato per se cessat obligatio naturalis.

Obj. IV. Jus divinum positivum patitur mutationem propriè talem; cur non etiam Jus naturæ? *Resp.* Jus positivum est actus liberrimus divinæ voluntatis: proinde ad certum duntaxat tempus ferri à Deo potest. At Jus nat. est ordinatio divinæ voluntatis necessaria, ex ipsis divinis perfectionibus exigens semper esse: est enim impossibile, ut Deus non sit infinitè bonus, sapiens & providus Autor, & Governator naturæ rationalis. Atque hinc etiam nullo Jure positivo effici potest, ut aliquid liceat contra Jus naturæ; quamvis fieri possit, ut aliquid liceat præter nat. Jus, apponendo videlicet, vel adimendo aliquam circumstantiam ex parte objecti, qua id esse desinat sub obligatione Juris naturalis, mansurum aliàs sub illa, si circumstantia hæc abesset. Patet in *præscriptione*, qua ei, qui bonâ fide possedit aliquid alienum toto tempore requisito, fas est transacto hoc tempore retinere illud, etsi resciat fuisse alienum. Quod seclusâ præscriptionis lege foret contra Jus naturæ, eo quod esset retentio rei alienæ invito rationabiliter Domino. *Obj.*

Obj. V. Jus naturæ admittit interpretationem; ergo etiam epikiam propriè dictam. *Resp. Esto A.* Interpretatio exponit verba obscura, & dubia, ex aliis principiis limitationem, aut declarationem admittentia: atque sic potiùs quæritur: utrum hæc & nunc detur præceptum naturale? Epikia autem est opinio, quæ judicamus, quòd licet verba præcepti sint clarè obligativa, voluntas tamen Legislatoris sit, ut in certis circumstantiis subditus non obligetur; quæ opinio locum non habet in legibus naturalibus. Cæterà stante dubio pratico circa legem naturalem, semper tutius est eligendum, alioquin operans ageret cum virtuali legis contemptu.

CAPUT II.

De Lege Mosaica.

Legem naturalem recto ordine excipit Lex divina 124.
positiva, quæ duplex distinguitur, *Mo-* Lex
saica ab ejus Scriptore *Mose*, & *Evangelica*: illa Mo-
etiam dicitur *vetus*, quatenus huic *novæ* opponi- saica.
tur, quam tempore antecessit. *Lex Mosaica* continetur in Pentateucho: in illa triplicis generis præcepta distinguuntur: alia sunt *moralia*, quæ pertinent ad informandos ad pietatem interiorem virtutemque animos, atque ad legem naturalem revocantur. Erant numero decem, quæ Deus lapidibus inscripta Judæis servanda dedit. Sunt ferè eadem, quæ in Decalogo continentur, ita, ut tria priora ad Deum, posteriora septem ad proximum pertineant. Quamvis autem ad legem naturæ præcepta hæc moralia spectent, convenienter tamen lege etiam positivâ comprehensa sunt, ut sic ignoran-